

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Významné osobnosti jako zdroj utváření lokální identity
(případová studie města Jaroměřice nad Rokytnou)**

Alena Höfrová

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Höfrová Alena

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Významné osobnosti jako zdroj utváření lokální identity (případová studie Jaroměřice nad Rokytnou)

Anglický název

Eminent persons shaping the local identity (Jaroměřice nad Rokytnou)

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak osobnost Otokara Březiny působí na utváření lokální identity města Jaroměřice nad Rokytnou. Cílem teoretické části práce je vymezení základních pojmů objasňujících danou problematiku. Empirická část této bakalářské práce se zaměřuje na obyvatele obce Jaroměřice nad Rokytnou a jejich vnímání lokální identity, na faktory, které vědomí lokální identity zásadně ovlivňují. Hlavním cílem empirické části je zjistit, jaký vliv má básník Otokar Březina na utváření lokální identity ve zkoumané lokalitě.

Metodika

Informace k vypracování teoretické části práce jsou čerpány především z odborné literatury a relevantních zdrojů, které se zabývají lokalitou, lokálním společenstvím, lokální identitou, kulturním dědictvím a kulturou obecně. Pro dosažení cíle v empirické části práce je použita technika semistandardizovaného interview. Práce je vystavěna jako případová studie, jež je jedním ze základních přístupů kvalitativního výzkumu. Zaměřuje se na jeden nebo více případů, které jsou analyzovány a podrobně zkoumány a následně zahrnuty do kontextu se souvisejícími událostmi. Čím je případ více zaostřen, tím se zvyšuje předpoklad, že na podobný případ budeme nahlížet stejným způsobem (Hendl 2008, str. 101–103). Získaná data budou zpracována, analyzována, vyhodnocena a interpretována.

Harmonogram zpracování

04/2011 - 06/2011 Vypracování kapitol Úvod, Cíl a metodika práce (udělení 1. zápočtu)

07/2011 - 09/2011 Zpracování teoretického zázemí práce

10/2011 - 11/2011 Návrh, příprava a uskutečnění terénního šetření (udělení 2. zápočtu)

12/2011 - 01/2012 Zpracování, analýza a interpretace získaných dat

02/2012 - 02/2012 Syntéza teoretických východisek a empirických zjištění v závěrech práce

03/2012 - 03/2012 Dokončení formálních úprav a odevzdání práce (udělení 3. zápočtu)

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

identita, lokální identita, lokální společenství, kultura, kulturní dědictví, lokální kultura, nehmotný potenciál, osobnost, významná osobnost

Doporučené zdroje informací

Hendl, J.: Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál, s.r.o., 2008, 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
Heřmanová, E., Patočka, J.: Lokální a regionální kultura v České republice. Praha: ASPI, a.s., 2008. ISBN 978-80-7357-347-8.
Keller, J.: Úvod do sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-86429-39-7.
Lee, J., Árnason, A., Nightingale, A., Shucksmith, M.: Networking: Social Capital and Identities in European Rural Development. Sociologia Ruralis, 45 (4), 2005 pp. 269 – 283. ISSN 0038-0199.
Plichta, A.: O životě a umění: Listy z jaroměřické kroniky 1700 - 1752. Jaroměřice nad Rokytnou: Místní osvětová beseda v Jaroměřicích nad Rokytnou, 1974, 516 s.
Soukup, V.: Sociální a kulturní antropologie. Praha: SLON, 1993. 1.vyd. 157 s. ISBN 80-901424-1-9.
Šindelářová, J.: Otázky regionální identity. Zemědělská ekonomika č. 48, 2002, str. 263 – 268. ISSN 0139-570X.
Zejda, R.: Jaroměřice nad Rokytnou kulturní. Třebíč: Akcent, 2006, 248 s. ISBN 80-7268-374-8.
Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum Praha, Academia 1997. ISBN 80-7184-164-1.

Osnova zadané práce

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Vymezení teoretického rámce a charakteristika základních pojmů zkoumané problematiky
4. Kultura jako součást potenciálu lokálního rozvoje
5. Problematika a utváření (lokální a regionální) identity
6. Otakar Březina jako významná osobnost města Jaroměřice nad Rokytnou
7. Povědomí o Otokaru Březinovi, jeho díle a vlivu na vytváření lokální identity mezi obyvateli města Jaroměřice nad Rokytnou
8. Závěr
9. Seznam literatury
10. Přílohy

Vedoucí práce

Kocmánková Lucie, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2012

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

V Praze dne 26.10.2011

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Významné osobnosti jako zdroj utváření lokální identity (případová studie města Jaroměřice nad Rokytnou)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. 3. 2012

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Lucii Kocmánkové Menšíkové, Ph.D. za vstřícný přístup a cenné rady, které mi poskytla během konzultací. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu při studiu.

Významné osobnosti jako zdroj utváření lokální identity (případová studie města Jaroměřice nad Rokytnou)

Eminent persons shaping the local identity (Jaroměřice nad Rokytnou)

Souhrn

Bakalářská práce sleduje a zjišťuje utváření lokální identity prostřednictvím významné osoby (Otokara Březiny) ve městě Jaroměřice nad Rokytnou. Teoretická část je zaměřena na vymezení pojmů, jako jsou kultura (lokální) a identita (lokální), dále na charakteristiku základních údajů o městě a životě Otokara Březiny. Z vymezených teoretických východisek následně čerpá empirická část práce, vypracovaná pomocí kvalitativního přístupu. Cílem bylo zjistit, do jaké míry napomáhá osobnost Otokara Březiny utvářet lokální identitu obyvatel Jaroměřic nad Rokytnou a zda jsou obyvatelé spjati s městem. Zpracovaná a vyhodnocená data z uskutečněného terénního šetření ukazují, že Otokar Březina je obyvateli vnímán jako významná osobnost města, ale na utváření lokální identity se podílejí i jiné faktory (například hmotné kulturní památky – zámek a kostel). Sounáležitost s městem pociťuje především starší generace, ale i mladší generace je na město Jaroměřice nad Rokytnou hrdá.

Summary

This thesis deals with the formation of local identity on the basis of eminent person (Otokar Březina) of the town Jaroměřice nad Rokytnou. The theoretical part focuses on notions such as culture (local) and identity (local), as well as the characteristics of basic data about the town and life of Otokar Březina. The definition of terms was necessary for proper development of the practical part. The empirical part consists of qualitative research that aims to determine to which extent the personality of Otokar Březina contributes to shape the identity of local residents over Jaroměřice nad Rokytnou and whether residents are connected with the town. Březina is clearly perceived by respondents as an important person of the town, but in the formation of the local identity are involved also other factors such as cultural monuments (the castle and the church). The sense of belonging to the town feels especially the older generation, but also the younger generation is proud of the town.

Klíčová slova: Identita, lokální identita, lokální společenství, kultura, kulturní dědictví, lokální kultura, nehmotný potenciál, osobnost, významná osobnost

Keywords: Identity, local identity, local community, culture, cultural heritage, local culture, immaterial potential, personality, eminent personality

Obsah

Seznam tabulek.....	8
1. Úvod.....	9
2. Cíl práce a metodika.....	10
3. Vymezení teoretického rámce a charakteristika základních pojmů zkoumané problematiky.....	13
3. 1. Kultura.....	13
3. 2. Identita a lokální identita.....	14
3. 3. Lokální společenství.....	16
3. 4. Potenciál.....	17
3. 5. Rozvoj.....	17
4. Kultura jako součást potenciálu lokálního rozvoje.....	18
4. 1. Lokální kultura.....	19
5. Problematika a utváření (lokální a regionální) identity.....	22
5. 1. Lokální a regionální identita.....	23
6. Otokar Březina jako významná osobnost města Jaroměřice nad Rokytou.....	26
6. 1. Město Jaroměřice nad Rokytou.....	26
6. 2. Otokar Březina jako významná osobnost zkoumané lokality.....	27
6. 3. Otokar Březina a současnost.....	29
7. Povědomí o Otokaru Březinovi, jeho díle a vlivu na vytváření lokální identity mezi obyvateli města Jaroměřice nad Rokytou.....	30
7. 1. Výzkumné otázky.....	31
7. 2. Analýza dat.....	32
7. 3. Interpretace dat.....	39
8. Závěr.....	42
9. Seznam literatury.....	44
9. 1. Internetové zdroje.....	46
10. Přílohy.....	48

Seznam tabulek

Tabulka 1: Charakteristika dotazovaných mladší věkové skupiny (15 – 30 let).....	30
Tabulka 2: Charakteristika dotazovaných střední věkové skupiny (31 – 50 let)	30
Tabulka 3: Charakteristika dotazovaných starší věkové skupiny (nad 51 let)	31
Tabulka 4: Odpovědi dotazovaných mladší věkové skupiny 15 – 30 let.....	32
Tabulka 5: Odpovědi dotazovaných střední věkové skupiny 31 – 50 let.....	33
Tabulka 6: Odpovědi dotazovaných starší věkové skupiny nad 51 let	34

1. Úvod

Kulturní dědictví patří k nejdůležitějším hodnotám společnosti. Předávání zvyků a tradic lidem spoluutváří život jako takový a pomáhá jim přizpůsobovat se nejrůznějším situacím. Kulturní dědictví se může dělit na národní, regionální a lokální. Tato práce se zabývá regionálním (lokálním) kulturním dědictvím, dále lokální identitou a působením významných osobností na život občanů města.

Jaroměřice nad Rokytnou, resp. Jaroměřicko, jsem si vybrala jako lokalitu, resp. region, pro zkoumání lokální identity. Jaroměřice jsou přibližně pětitisícovým městem na pomezí Českomoravské vrchoviny a jižní Moravy. Město se pyšní barokním zámekem a chrámem svaté Markéty, mimo ně se v obci nachází muzeum známého básníka a intelektuála Otokara Březiny, jenž patřil ve druhé polovině devatenáctého a na začátku dvacátého století k nejvýznamnějším symbolickým básníkům na světě. V Jaroměřicích působil od začátku dvacátého století jako učitel na tamější základní škole, která byla podle něj později pojmenována. V době svého pedagogického působení měl Březina v Jaroměřicích velký vliv, proto se tato práce snaží zjistit, jak jeho odkaz ovlivňuje tamní společnost dnes. Hlavní motivací pro výběr této konkrétní případové studie bylo to, že Březina prožil část svého života v domě mých praprarodičů.

Lokální identita může do značné míry přispět k rozvoji regionu. Povědomí o předcích a významných osobnostech totiž pomáhá posilovat sounáležitost obyvatel s regionem, ve kterém žijí nebo z kterého pocházejí. Sounáležitost některých lidí s jejich regionem je nezdědilaná tak vysoká, že si nedovedou představit svůj život na nějakém jiném místě. Lokální identita pomáhá lidem bezpečně se orientovat v prostředí, v němž žijí. Lidé se totiž v místě, kde se orientují, kde mají známé a znají lokální zvyky, často cítí lépe než na jiných – neznámých – místech.

Nehmotný kulturní potenciál je hůře uchopitelný, ale lokální společenství může ovlivňovat více než hmotný kulturní potenciál. Ať už jde o postoje, názory nebo sounáležitost s obcí. Tyto faktory jsou nedílnou součástí života a osobnosti každého z nás. Je dobré vědět, jak se formování lokální identity proměňovalo v čase právě v místě, se kterým se lidé cítí spjatí, jaké významné osobnosti na formování lokální identity působily a jaký přenechaly odkaz dalším generacím.

2. Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak odkaz významné osobnosti Otokara Březiny ovlivňuje utváření lokální identity obyvatel města Jaroměřice nad Rokytnou. To s sebou nese potřebu zjistit, jaké povědomí mají obyvatelé této obce o životě a působení Březiny, zda znalost těchto faktů ovlivňuje formování lokální identity a jak moc je pro obyvatele důležité, že žijí právě v tomto městě.

První částí bakalářské práce je část teoretická, jejímž cílem je vymezení základních pojmů objasňujících danou problematiku. Informace jsou čerpané především z odborné literatury, která se zabývá lokální identitou, kulturním dědictvím a kulturou obecně, další publikace se týkají osobnosti Otokara Březiny a města Jaroměřice nad Rokytnou. První publikace se nazývá *Jaroměřice nad Rokytnou kulturní* (Zejda, 2006) a stručně shrnuje historii jaroměřických památek a životopisy významných osobností. K bližšímu porozumění může přispět také publikace *O životě a umění, listy z jaroměřické kroniky 1700 – 1752* (Plichta a kol., 1974), věnovaná podrobnějšímu popisu jaroměřického zámku a kostela.

Základem teoretické části této práce je studium odborné literatury. Nejprve jsou vysvětleny základní pojmy, které slouží hlubšímu porozumění zkoumané problematiky. Odborná literatura je zdrojem informací, které není možné získat jiným způsobem, obzvláště v případě historických událostí. Je zde také menší riziko zkreslení informací než u jiných technik. Výběr dokumentů sice může být ovlivněn výzkumníkem, ovšem informace obsažené v dokumentu nikoli (Hendl, 2008, s. 130). Výběr knih nemusí být ovlivněn jen subjektivním přístupem výzkumníka (tohoto náhledu způsobeného lidským faktorem se ani u vědecké práce nelze zcela vyvarovat), ale také životností a dostupností zdrojů dat, navíc dochází v průběhu času rovněž relativně často ke ztrátám či nevratnému poškození dokumentů. V minulosti tvořila psané dokumenty hlavně úzká skupina vzdělanců, z čehož mimo jiné vyplývá, že při studiu historických dokumentů dochází k výběrovému zkreslení. Další nevýhodou je, že nemáme k dispozici faktory, které jsou přítomny například při rozhovoru, tj. nonverbální komunikační kanály sloužící k většímu porozumění předávané informace. V poslední řadě se můžeme setkat také s nemožností porovnávání dat v různém čase (Majerová, Majer, 2006, s. 122).

Empirická část této bakalářské práce se zaměřuje zejména na obyvatele obce Jaroměřice nad Rokytnou, jejich vnímání lokální identity a na faktory, které na vědomí a utváření lokální identity mají zásadní vliv.

Hlavním cílem empirické části je tedy zjistit, jaký vliv má básník Otokar Březina na utváření lokální identity obyvatel města Jaroměřice nad Rokytnou. Pro dosažení cíle byla použita technika semistandardizovaného interview, jehož podstata spočívá v předem připravených základních otázkách, které by měly být všem dotazovaným daného výzkumu kladeny stejným způsobem a ve stejném pořadí. Tazatel může pokládat doplňující otázky neboli sondy, kterými se snaží o upřesnění odpovědí na primární otázky. Sondy mohou být také předem připraveny. Otázky by měly být pokládány co nejsrozumitelněji, aby je každý dotazovaný pochopil. Výhodou rozhovoru je, že se lze na případné nejasnosti znovu zeptat doplňujícími otázkami. Při vytváření otázek musí být tazatel opatrný, jelikož se může dopustit různých chyb (sugestivní otázky, dvojité otázky a komplexní otázky). Nevýhodou této techniky může být neochota dotazovaných na některé otázky odpovídat nebo také špatný výběr dotazovaných (Majerová, Majer, 2006, s. 68 – 84). Pro interview byli vybráni obyvatelé obce ve třech věkových kategoriích, první skupina dotazovaných (15 – 30 let), střední věková skupina (31 – 50 let) a starší věková skupina (nad 51 let). Předpokladem bylo, že každá generace bude jinak ovlivněna místními zvyky a kulturou; právě proto bude možné jejich postoje komparovat.

Práce je vystavěna jako případová studie, jež je jedním ze základních přístupů kvalitativního výzkumu. Zaměřuje se na jeden nebo více případů, které jsou analyzovány, podrobně zkoumány a následně zahrnuty do kontextu souvisejících událostí. Čím je případ více zaostřen, tím se zvyšuje předpoklad, že na podobný případ budeme nahlížet stejným způsobem. Celá práce vychází z techniky studia komunity, která umožňuje dvě varianty: buď je možno zkoumat skupiny lidí, v nichž dotazovaní pocházejí z jedné nebo více komunit, nebo je možné zkoumat celé město (Hendl, 2008, s. 101 – 103).

Práce je založena na kvalitativním výzkumu¹, který pracuje především s textovými, zvukovými nebo obrazovými informacemi, přičemž výsledky nejsou přeneseny do číselné podoby. Tam, kde se jedná o číselné výstupy, hovoříme o kvantitativním výzkumu (Drulák a kol., 2008, s. 11 – 14). Data získaná od dotazovaných jsou subjektivní, není možno

---

¹ „Kvalitativní výzkum je nenumerické šetření a interpretace sociální reality. Cílem je tu odkrýt význam pokládaný sdělovaným informacím“ (Disman, 1993, s. 285).

je standardizovat (vztáhnout k obecně platným standardům), proto nebyl kvantitativní výzkum využit.

Cílem bakalářské práce není objasnit problematiku lokální identity jako takové (to ani není úlohou takto vedeného kvalitativního výzkumu a případové studie), nýbrž alespoň částečně objasnit mechanismus, který se na utváření lokální identity podílí skrze odkaz významné osobnosti z lokality pocházející.

3. Vymezení teoretického rámce a charakteristika základních pojmů zkoumané problematiky

V této kapitole jsou vysvětleny základní teoretické pojmy obsažené v práci. Mezi nejdůležitější odborné pojmy patří kultura, lokální identita, lokální společenství, potenciál a rozvoj. Tyto pojmy se vzájemně ovlivňují, lokální společenství vytváří specifickou lokální kulturu, která se utváří v dané lokalitě, a tím napomáhá utvářet konkrétní lokální identitu. Správné vymezení těchto pojmů je důležité proto, aby nedošlo k jejich mylnému chápání.

3. 1. Kultura

Termín kultura je odvozen od latinského slova „*cultura (agri)*“, které původně znamenalo obdělávání půdy nebo pěstování. Kulturou můžeme označit vše, co bylo vytvořeno cílenou lidskou prací, tedy vše, co nevzniklo samovolně z přírody. Kultura vzniká jako produkt společenského života a přetrvává zásluhou kulturního dědictví, jež se předává z generace na generaci. Sociologické vymezení kultury je chápáno jakožto souhrn výtvorů lidského působení, materiálních i nemateriálních hodnot, přičemž je vytvářena kolektivně celou společností. Kulturní element je základním prvkem kultury. Primárně jde o znaky, které mají nepostradatelnou funkci v dané společnosti. Seskupení neboli systém více předmětů kolem základního elementu se nazývá kulturní komplex, pomocí něhož můžeme určit stupeň vývoje zkoumané společnosti (Sekot, 2002, s. 21 – 25).

Pojem kultura patří k nejpoužívanějším termínům vůbec. Její význam zahrnuje všechna odvětví lidské činnosti, proto je nedefinitivní. Pokud bychom definovali kulturu jako to, čím se člověk odlišuje od zvířat nebo jako soubor činností a věcí, jež lidem umožní přežití v přírodě, pak by její vývoj mohl stagnovat na úrovni dostatečné pro přežití lidstva. Avšak kulturní potřeby stále rostou (jsou ve své podstatě neomezené) a kultura se vyvíjí spolu s nimi, tím se mění meze toho, co je pro lidi dostačující. Kultura rozvíjí lidskou fantazii a člověk pak chce realizovat vše, co si dokáže představit. Právě zde se střetává

neomezená možnost kulturních potřeb s nedostatkem zdrojů potřebných k dosažení cílů (Keller, 2004, s. 179 – 181).

Kultura obsahuje jak duchovní, tak materiální prvky. Jak již bylo řečeno, lze na ni nahlížet z několika úhlů pohledu a můžeme ji definovat v mnoha souvislostech, což je jeden z důvodů, proč se lidé ve velké míře zabývají právě kulturou. M. Rassem rozdělil kulturu do čtyř významových oblastí. První význam se vztahuje přímo k původnímu významu slova kultura; jedná se o využití přírodního potenciálu, například obdělávání půdy a chov dobytka. Druhý význam se vztahuje k socializaci člověka a jeho začlenění se do společnosti, konkrétně se jedná o psychický a fyzický rozvoj člověka, o jeho výchovu a vzdělání. Třetí význam zahrnuje mezilidské vztahy. Čtvrtý význam se zabývá duchovní kulturou, náboženstvím a ideologiemi. Sem jsou zahrnuty rovněž rituály a mýty (Heřmanová, Patočka, 2006, s. 9 – 10).

Duchovní (nehmotná) kultura obsahuje kulturu normativní, vycházející ze sociálních hodnot, jež jsou pro společnost důležité. Základ normativní kultury tvoří sociální hodnoty, sociální normy, instituce a sankce. Sociální normy (nepísaná pravidla) slouží ke klasifikaci chování. Instituce jsou ustálené postupy chování, organizace jsou pak instituce s hierarchickými aspekty. Sankce jsou pozitivní nebo negativní; pozitivní sankce má charakter odměny, negativní jsou pak charakterizovány tresty (Hudečková, Zagata, 2007, s. 21).

Hodnoty, normy a hmotné statky vytvářejí kulturu. Hodnota je abstraktní pojem, k hodnotám se lidé hlásí a vyznávají je. Normy mají naopak konkrétní podobu zákazů nebo příkazů, jimiž se lidé snaží řídit. Giddens uvádí příklad monogamie (jako hodnoty západní civilizace) nebo polygamie (jako hodnoty v mnoha kulturách ostatního světa). Mezi normy manželského života například patří chování manželů k tchýním a tchánům (Giddens, 1999, s. 32).

3. 2. Identita a lokální identita

Pojem identita pochází z latinského slova *identicus*, což znamená totožný nebo stejný. Obecně můžeme identitu definovat jako jednotu jednání s vnitřním psychickým životem. Samotný pojem je užíván v různých oborech, například

v psychologii, filozofické antropologii a sociální psychologii. Identitu vždy tvoří člověk, proto sama o sobě neexistuje (Nakonečný, 1996, s. 414 – 415).

Lidská identita se skládá ze složek vrozených (pohlaví, věk) a získaných (náboženská a politická příslušnost); na základě těchto prvků se člověk zařazuje do určitých sociálních skupin. Tyto sociální celky mohou nabývat různých rozměrů. Jedinec také dělá rozdíly mezi konkrétními sociálními skupinami podle jejich důležitosti (Jandourek, 2001, s. 104).

Identitu můžeme charakterizovat z různých úhlů pohledu, může být chápána jako umístění jednotlivce ve společnosti, nebo jako představa o sobě samém a sebehodnocení. Velice často je termín identita použit v kontextu se socializačním procesem a utvářením osobnosti. E. H. Erikson popisuje osm vývojových fází psychoanalytického pojetí životního cyklu. Během každé fáze prochází člověk krizí identity a změnou pohledu na vlastní já, přičemž největší krize přichází v období dospívání, kdy se mění sociální role dítěte v roli dospělého. Naopak Z. Smit-Blauová a D. Riesman považují za nejzávažnější krizi středních let, kdy se člověk setkává s každodenním stereotypem a ztrácí smysl vlastního já. Podle A. Michenera někteří lidé chápou identitu jako proces, ve kterém musejí přesně stanovit svoje vlastní já, a pak je srovnávají s ostatními. Každý z nás má více rozdílných identit, jež jsou hierarchicky řazeny podle důležitosti. Na základě snahy o jednotné chování a pevně dané priority, lidé potlačují mnohotvárnost vlastního já (Geist, 1992, s. 119 – 120).

Identita se utváří v rámci sociálních procesů a poté se celý život obměňuje. Různé druhy identit vznikají na základě historicky se vyvíjejících sociálních struktur. Typy identit jsou sociálními produkty a představují poměrně stabilní složky objektivní sociální reality. Identita je srozumitelná, pouze je-li umístěna v konkrétním společenství. Lokální identita může být ekonomicky, kulturně, politicky nebo historicky vymezena a můžeme ji definovat jako vztah mezi danou lokalitou a člověkem (Berger, Luckmann, 1999, s. 170 – 177).

Místo, které je pro člena dané sociální skupiny důležité, proto nazýváme lokální identitou. Sociální skupina i jedinec mohou přispívat k posílení jedinečné lokální identity prostřednictvím nejrůznějších lokálních a regionálních aktivit (udržování tradic). Společnost můžeme z hlediska času dělit na společnost tradiční a společnost moderní. Jak vyplývá z názvu, tradiční společnost klade důraz na tradice a identitu, která je jasně

daná. Oproti tomu lidé v moderní společnosti mohou tradice i identitu odmítnout. Lokální identita je tedy vztah člověka k určitému místu. Regionální identita je pak vztah člověka k celému regionu, kde se určité místo nachází. Identity se mohou doplňovat, nebo být v konfliktu. Pokud člověk má vztah nejen k místu, ale i k regionu, pak mluvíme o vícevrstvých identitách (Šindlářová, 2002, s. 266).

3. 3. Lokální společenství

Komunita, latinsky *communitas* (společenství), je sociální jednotka, jejíž členové mají společné charakteristické znaky. Termín komunita také označuje sociální útvar vzniklý (či postupně vznikající) na základě stejné identity jedinců (Jandourek, 2001, s. 127).

Pojem komunita je používán v různých významech, např. kmen, národ, město či sociální systém. Většina autorů se však shoduje na tom, že komunita se vyznačuje svým územním ohraničením, neboť jednotlivci se podílejí na každodenních činnostech právě v obci či šířeji definované lokalitě. R. König komunitou rozumí sociální útvar na lokálním základě. B. E. Mercer ji chápe jako seskupení lidí, kteří žijí v určité době a určité lokalitě, společně utváří lokální kulturu a jsou si vědomi své specifické identity (Geist, 1992, s. 180 – 181).

Společnost můžeme z časového hlediska dělit na společnost tradiční a společnost moderní. Odlišnost je založena na rozdílné normativní kultuře, jsou uznávány jiné hodnoty a normy. Dále se liší i odměny a tresty za nesprávné sociální jednání. Odlišnost tradiční a moderní společnosti je viditelná hlavně v těchto oblastech: uspořádání moci, ekonomice, sociální struktuře, výkladu světa a v celkové mentalitě (Keller, 2006, s. 12 – 24).

Termín lokální je odvozen od latinského slova *locus*, které má význam konkrétního místa. Lokální společenství tvoří, spolu s rodinou, základ sociální struktury. Politickým projevem lokálního společenství je obec, která vlastní určité území, a tím pádem vzniká uzavřený systém neboli lokální struktura. Inovace v lokálním společenství probíhaly pozvolna a v pozdějších dobách přešly z měřítka lokálního do globálního. Důležité osoby a magická místa napomáhají k budování a jedinečnosti lokální identity (Szczepeński, Śliz, 2011, s. 1 – 2).

Podle Platóna by v ideálním případě mělo mít lokální společenství 5 000 členů. V takovémto společenství mohou lidé v současnosti udržovat vztahy a osobní kontakty. Čím vyšší počet členů, tím je větší anonymita a menší sociální kontrola. Každé lokální společenství potřebuje instituce, které dohromady tvoří institucionální rámec. Instituce jsou například nemocnice, škola, pracoviště a hřbitov. Na těchto institucích vidíme vývoj a zánik člověka jako jedince (Szczepański, Śliz, 2011, s. 2).

3. 4. Potenciál

Pochází z latinského slova *potentia*, jehož význam je moc, síla, váha nebo vliv. Sociokulturní potenciál může podporovat nebo naopak bránit ve vývoji lokální kultury. Je hlavně dán demografickými a sociálními jevy, populací, životním prostředím a tradicemi. Potenciál je charakterizován idejemi, duchovními hodnotami, dějinami a identifikací s kulturou (Matějů, 1996, s. 815).

3. 5. Rozvoj

Pro lepší pochopení celé práce je nutné vysvětlení termínu rozvoj. Regionální rozvoj můžeme vnímat či popsat ze dvou základních hledisek. Z praktického hlediska je regionální rozvoj chápán jako využívání a zvyšování potenciálu lokality, které je podmíněno prostorem, socioekonomickými jevy a přírodními zdroji. Zvyšování potenciálu lokality se projevuje v konkurenceschopnosti soukromého sektoru, životní úrovni obyvatel a stavu životního prostředí. Akademické hledisko definuje regionální rozvoj jako aplikaci ekonomie, geografie a sociologie v dané lokalitě. Obě pojetí na sebe vzájemně působí prostřednictvím společných prvků a vzájemných (obousměrných) vazeb. Akademické pojetí vytváří poznatky, jež jsou pak využity pro praktické pojetí (Damborský, 2008, s. 11 – 12).

Následující kapitola se věnuje bližšímu upřesňování a studiu pojmů, které v této kapitole tvoří teoretický rámec práce.

4. Kultura jako součást potenciálu lokálního rozvoje

V předešlé kapitole byl definován rámec základního pojmosloví, které se váže na celou práci. Tato kapitola se bude dále věnovat rozšíření pojmu kultura o pojem kulturní dědictví lokality, které je potenciálem rozvoje lokality, stejně tak jako identita. Potenciál může být tvořen jak kulturním dědictvím (tj. odvozen od pojmu kultura), tak identitou (lokální).

Kultura je výlučně záležitostí člověka, tj. rodu homo sapiens, ale přesto je spíše než biologicky tvořena sociálními procesy a vztahy. Z tohoto důvodu jsou sociální útvary a kultura na sobě závislé, sociální útvary se vyvíjí v čase, stejně tak je i kultura z historického hlediska rozdílná. Na kulturu můžeme nahlížet buď z hlediska širšího (jako na dědictví celé civilizace; pak jsou kultury národů subkulturou), nebo z hlediska užšího, kde je kultura chápána jako dědictví národa a subkulturou jsou jednotlivé sociální vrstvy. Vznik kultury v širším pojetí je interpretován dvěma odlišnými teoriemi. První teorie je monogenetická; ta předpokládá, že kultura vznikla v jednom místě a pak se rozšiřovala do dalších oblastí pomocí migrací a válek. Zastánci této difúzní teorie jsou například G. E. Smith a R. B. Dixon. Domnívali se, že se kultura šířila z Egypta. Druhá teorie je polygenetická; vychází z psychické jednoty lidstva a z toho, že kultura vznikla na mnoha místech v podstatě současně. Zastáncem této teorie je E. B. Tylor (Geist, 1992, s. 198 – 203).

Kulturní dědictví můžeme definovat jako seskupení kulturních složek – artefaktů, hodnot, norem, kulturních vzorců a idejí, které jsou všeobecně sdíleny jako výsledek hmotné a nehmotné činnosti společnosti dané kultury a jsou předávány z generace na generaci, což zajišťuje kulturní kontinuitu. Kulturní dědictví se na úrovni jedince předává v rámci socializace a enkulturace a zároveň dochází k posílení sociální solidarity, sociální stability a zajištění kontinuity vývoje lokální kultury. Jestliže přestanou kulturní prvky plnit svůj úkol, nejsou už dále součástí kulturního dědictví. Stejně tak i lze do kulturního dědictví zařadit nové kulturní prvky, i když často vyžadují změnu vzorců chování. Postupně se z těchto inovací stávají tradice (Soukup a kol., 2000, s. 111 – 112).

Kulturní kapitál může být definován jako souhrn dovedností a vědomostí, což plyne z kulturních hodnot společnosti dané lokality a je vázán na individuum nebo na kolektiv.

Konkrétně nehovoříme jen o dovednostech a znalostech, ale také o rodinném původu a sociálním statusu rodiny, inteligenci, všeobecném kulturním rozhledu a verbálních dovednostech. Jako první se pojmem kulturní kapitál zabýval P. Bourdieu (Heřmanová, Patočka, 2008, s. 51 – 52).

P. Bourdieu formuloval tři podoby kulturního kapitálu; první byl kapitál vtělený (inkorporovaný), jenž představuje určitou schopnost orientovat se v sociálním prostoru pomocí vkusu a preferencí. Kapitál objektivovaný je druhou formou, obsahující kulturní předměty a hmotné prvky. Poslední podobou kulturního kapitálu je kapitál institucionalizovaný, tedy obsažený ve formě vzdělání jak neformálního, tak formálního – tj. v podobě získaných titulů (Šafr, 2007).

4. 1. Lokální kultura

Lokální kultura je specifický kulturní systém utvářený na základě historických událostí a geografických faktů. Existence plurality kultur dává vzniknout rozmanitým lokálním kulturám. Lokální kultury obsahují jak hmotné, tak nehmotné kulturní prvky specifické pro příslušníky dané společnosti. Tyto kulturní systémy jsou poměrně autonomní, ale jsou omezeny prostorově a časově (Soukup a kol., 2000, s. 92).

Sociální mikroklima specifické pro každou obec vytváří obraz lokální kultury, jež je v současné době také ovlivňována konzumními vzorci. Vliv na utváření lokální kultury má mimo jiné vzdělanost, potřeby obyvatelstva, vzorce chování, tradice a historie. Míra zastoupení těchto faktorů a jejich vzájemný poměr v tvorbě specifické lokální kultury působí na celkovou kvalitu života obyvatel. Výše uvedené faktory také ovlivňují míru zainteresovanosti podpory lokální kultury. Hmotné prvky kultury (nemovité památky a další předměty materiální povahy) mají rovněž důležitou roli v utváření kvalitního sociálního prostředí (Heřmanová, Patočka, 2006, s. 82).

Nehmotné prvky kultury jsou těžce uchopitelné z důvodu jejich „neviditelnosti“ či abstraktnosti. Tyto složky jsou reprezentovány hlavně způsobem života, náboženstvím, zvyky, spolkovým životem a dalšími nemateriálními prvky v rámci lokálního společenství (Heřmanová, Patočka, 2006, s. 79).

Je třeba zdůraznit, že kultura je předávána lidmi z generace na generaci prostřednictvím kulturního dědictví. Lidé i kultura představují rozvojový potenciál obce.

Zachování kulturní krajiny jako hmotné součásti lokální kultury je zásluhou působení lidské činnosti ve shodě s kulturními vzorci. Nesmí ovšem dojít k situaci, kdy by lidé vnímali krajinu jen jako výrobní prostor a ne jako kulturní dědictví; za takovéto situace by totiž byla ohrožena existence krajiny jako kulturního dědictví (Heřmanová, Patočka, 2006, s. 85 – 86).

S historickým vývojem lokality jsou svázány demograficko-sociální znaky, které se mohou projevit např. v podílu autochtonního (původního) obyvatelstva. Společensko-ekonomický potenciál obcí se odvíjí od sounáležitosti obyvatel a jejich vztahu k místu. Na Moravě se můžeme setkat s větší kulturní stabilitou než v Čechách; jednou z hlavních příčin je právě odlišný historický vývoj a fakt, že Morava byla často izolována od destabilizačních proudů, např. husitských válek a selských povstání (Zemánek, 2003, s. 146 – 147).

Venkovské prostředí má lepší schopnost zachovat si lokální složky kultury než prostředí městské, což vyplývá ze Zemánkových terénních a teoretických výzkumů, z nichž vychází Heřmanová a Patočka. Na vesnicích dochází k většímu prolnutí kulturních akcí se společenským životem a ekonomickou funkcí obce (Heřmanová, Patočka, 2006, s. 84).

V důsledku globalizace, masové kultury a změn žebříčku individuálních i kolektivních hodnot lze očekávat, že v budoucnu nastane změna lokálního společenského života především na venkově. Ve městech a v místech, kde je dostatečná kulturní vybavenost, lze naopak předpokládat nárůst požadavků na další kulturní a společenské vyžití. Takovéto tendence by mohly mít za následek zánik lokálního kulturního života jako takového. Můžeme ovšem očekávat i naprosto opačné trendy, kdy bude lokální kultura posilována a lokální identita bude oživena (Heřmanová, Patočka, 2006, s. 84).

Perspektiva venkovské lokální kultury je těsně spjata se situací venkovského osídlení. Administrativní a populační stabilizace by mohla vést k podpoře lokální kultury jako takové. K jejímu posílení dále může přispívat i udržování a rozšíření obslužné vybavenosti, dopravní infrastruktury, rozšíření hospodářských činností, udržování a obnova tradičních řemesel a rozvoj venkovské rekreace. Cílem by mělo být uchování historického dědictví venkova a zároveň posílení společensko-kulturního života (Zemánek, 2003, s. 147).

Duchovní zázemí lokality ovlivněné tradicemi je pro existenci lokální kultury velmi podstatné. Na tvorbě kulturního života lokality se podílí několik faktorů v čele s lidským prvkem, bez něhož by nebylo možné ani udržení, ani další rozvíjení kultury a jejích projevů. Dalšími významnými předpoklady jsou historické události a hmotný kulturní potenciál. Podle toho, jak se obyvatelé podílejí na kulturním životě obce, se mohou příznivé podmínky formovat buď maximálně efektivně, nebo zcela neefektivně. Obecně je kulturní život formulován jako lidská potřeba kultury a schopnost ji aktivně produkovat i pasivně vstřebávat. Oba tyto předpoklady pro kulturní život jako takový souvisejí s celkovým klimatem ve společnosti, na které má lokální působení jen částečný vliv (Zemánek, 2003, s. 137).

5. Problematika a utváření (lokální a regionální) identity

V této kapitole bude blíže charakterizován pojem identita a usouvztažněn s kulturou, kterou se zabývala kapitola předchozí.

Lidské jednání vytváří identitu, která by jinak sama o sobě neexistovala. Sociální identitou rozumíme formu vědění, jež charakterizuje osoby jako elementy kolektivit. Sebe-identita vychází ze sebepoznání každé osoby, specifické typy identit odkazují na formy vědění, jež se vztahují obecně k lidem a jsou označovány jako sociální identity. Sebe-identita osoby je utvářena pomocí různých typů identit. Sociální identita a sebe-identita jedince jsou tvořeny pomocí jazyka, vědění a moci, přičemž utváří sociální realitu. Identita je založená na ideji specifické formy vědění, která dává osobám podobu a určuje mezi nimi rozdíly a dále je lokalizuje (Nosál a kol., 2003, s. 9 – 17).

Identita je po vytvoření dále udržována, obměňována či přebudována za pomoci sociálních vztahů. Lidé s určitou identitou vytvářejí dějiny společnosti. V běžném životě můžeme pozorovat a od sebe odlišovat různé typy identit. Pokud ovšem není identita umístěna v určitém světě, stává se nesrozumitelnou. Mezi přírodou a společností je dialektický vztah, který je i mezi každým člověkem a společensko-historickým stavem, ve kterém se daný člověk pohybuje (Berger, Luckmann, 1999, s. 170 – 177).

Identita v tradiční společnosti byla tvořena tradicí, která se vztahovala k rodině a kmenu. Dodržování a sdílení tradic naplňovalo společenskou identitu. V moderní společnosti je identita pestřejší, na tradice už není kladen tak velký důraz. Jedinec se tudíž může setkat s více skupinami, čímž je dána právě pestrost identity. Regionální identita je řazena do kolektivní identity² a je založena na překrývajících se vrstvách identity člověka v moderní společnosti (Šindlářová, 2002, s. 263).

---

² Kolektivní identita může být charakterizována jako jednotná shoda příslušníků na důležitých znacích skupiny. Podstatnými rysy rozumíme pravidla, co má skupina dělat, kdo do ní patří a kdo ne (Jandourek, 2001, s. 104 – 105).

5. 1. Lokální a regionální identita

Stejnost a jinakost je rozhodující při formování identity obce, regionu nebo národní identity³. Lokální identita je vymezena teritoriálně, politicky, kulturně, ekonomicky, administrativně a historicky, ovšem nejdůležitějším faktorem je spjatost jedince s určitým prostorem. Loajalita k místu nebo regionu je podřízena vlastnímu zájmu. Pokud však budou regiony nevhodně administrativně nebo politicky určeny, může docházet k problémům s hledáním identity obyvatelů tohoto regionu. Socio-kulturně vymezené regiony respektují tradici a ztotožnění obyvatel s prostorem, i když se vnímání „svého“ prostoru s dobou mění (Šindlářová, 2002, s. 264 – 267).

Sociální a národní identita také patří do identity kolektivní, protože tyto skupiny zahrnují velký počet lidí. Integrovaná funkce je nejdůležitější funkcí kolektivní identity, vytváří sounáležitost a solidaritu mezi členy. Tradiční společnost chápala kolektivní identitu jako jasně daný rys, který byl členům skupiny vštěpován automaticky. Moderní společnost naopak chápe kolektivní identitu jako sociální konstrukci, které dal vzniknout identifikační proces. Kritéria, podle nichž se formuje identita, mohou být rozděleny do tří skupin: primární kritéria, kritéria občanská a kritéria posvátná. Podstatou identity se zabývali pozitivisté a konstruktivisté. Pozitivisté považovali národní identitu za původní a přirozenou, chápali ji jako podstatu etnicity, naopak konstruktivisté se domnívají, že identita je sociální konstrukt, který není pevně daný a může se měnit (Šindlářová, 2002, s. 263 – 264).

Skupinová identita se vytváří na základě identit individuálních. Kulturní identita je skupinová identita vytvořená na kulturních základech. Regionální identita je také skupinová identita, ale je založena na základě vztahu k regionu (území). Utváří se na základě znalosti přírodního prostředí regionu. Regionální identita je podmíněna mírou individuální identifikace s územím a je dána rovněž skupinovým povědomím o dělení na „my“ a „oni“. Pro budování identifikace s územím je důležitý vztah k dějinám a historii regionu, případně možnost(i) ztotožnění se s místními „hrdiny“ nebo s historickými organizacemi k danému regionu příslušejícími. Dalšími důležitými prvky regionální identity jsou zvyky, mravy, jazyk, nářečí, dialekt, náboženství atp. (Szczepański, Śliz, 2011, s. 3 – 4).

---

³ Národní identita je spjata s jazykem, historií, osobnostmi a mentalitou (Šindlářová, 2002, s. 266).

Desatero identity charakterizuje Szczepański jako podstatu utváření identity. Toto desatero je vytvořeno na základě výše uvedených determinant regionální identity.

1. Identifikace jedince s lokálním společenstvím, regionem, kulturou a obyvateli.
2. Kolektivní povědomí o dělení na „my“ a „oni“.
3. Převládající politické strany a jejich aktivity, volební preference obyvatel.
4. Vazba na místo a prostor.
5. Kulturní dědictví hmotné i nehmotné.
6. Uvědomění si parametrů životního prostředí.
7. Náboženské společenství.
8. Spjatost s dějinami regionu a vztah k hrdinům.
9. Hospodaření v rámci regionu, kooperace a konkurence s ostatními regiony.
10. Tradiční architektura v regionu (Szczepański, Śliz, 2011, s. 5).

Jestliže je vysoká úroveň individuální a skupinové lokální a regionální identity, můžeme hovořit o připravenosti jednat ve prospěch dané společnosti. Míra lokální a regionální identity také souvisí s postoji ke globalizačním změnám. Proces metropolizace (Szczepański, Śliz, 2011, s. 5) sice ulehčuje fungování globalizace, ale zároveň narušuje historické systémy regionální identity. Když je společnost zapojena do metropolizace a globálního systému velkou měrou, její vyhlídka na přetrvání lokální identity se zmenšuje, zatímco v případě, kdy je naopak společnost silně spjata s lokalitou, globalizační a metropolizační procesy nejsou tak silné. O postavení lokální společenství bude rozhodovat stupeň ochrany skupinové identity a míra otevřenosti vnějším kulturám a sociálním hodnotám. Na proces globalizace a metropolizace je potřeba se připravit (resp. průběžně připravovat), protože jsou součástí přítomného a budoucího sociálního rozvoje. O lokální a regionální identitě budou rozhodovat jednotlivci a jejich míra identifikace s lokalitou (Szczepański, Śliz, 2011, s. 5 – 7).

Sdílená identita jako aspekt sociálního kapitálu může mobilizovat rozvoj identity společnosti. Venkovské lokality by neměly mít jednotné identity v tom smyslu, že budou prezentovány jen jako turistické cíle. Lokalita se může označovat jako místo vytváření sociálního kapitálu, větší spjatost s místem podporuje důvěru a spolupráci v dané společnosti. Podmínky specifické pro dané území by měly být využívány pro rozvoj venkova a pro posílení lokální identity. Lokální kultura se rozvíjí díky lokálním symbolům.

Na rozvoj venkova má velký vliv identita; dalšími faktory ovlivňujícími rozvoj jsou stavby, literatura, geografie, kulturní dědictví atd. Identita může také sloužit jako zdroj tlaku na jednotlivce, který vyvíjí společnost (Lee a kol., 2005, s. 273 – 276).

Jak uvádí Szczepański, pro budování identity je důležité ztotožnění se s „hrdinou“ pocházejícím z dané lokality. Právě z tohoto důvodu se bude práce dále věnovat básníkovi Otokaru Březinovi. Budování identity na základě místa bude dále rozpracováno na případu města Jaroměřice nad Rokýtnou. Výše bylo zmíněno, že venkovské lokality by neměly být prezentovány pouze jako turistické cíle, proto bude dále zjišťováno, zda Muzeum Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokýtnou nepůsobí pouze jako turistický cíl, ale zda je důležité i pro budování lokální identity (tj. zvyšuje kulturní potenciál daného místa).

6. Otokar Březina jako významná osobnost města Jaroměřice nad Rokytnou

Město Jaroměřice nad Rokytnou⁴ se člení na sedm místních částí⁵. Městem protéká řeka Rokytná. Počet obyvatel k 1. 1. 2010 byl 4 273 (Kuncová a kol., 2011, s. 8). Dominantou města je barokní kostel a zámek se zámeckou zahradou. Další významnou budovou, nejen pro turisty, je muzeum básníka Otokara Březiny.

6. 1. Město Jaroměřice nad Rokytnou

O historii města pojednává nejstarší česká opera O původu Jaroměřic na Moravě z roku 1730⁶ (Plichta a kol., 1974, s. 11). První dochovaná písemná zmínka o Jaroměřicích pochází z roku 1325, ale obec má jistě starší kořeny, neboť je důležitou křižovatkou hned několika cest⁷ (Kuncová a kol., 2011, s. 32). Na Vysočinu se dostal člověk již v pravěku. V době bronzové byla oblast naopak osídlena málo (Nekuda a kol., 1997, s. 73 – 112). V Halštatském období vzniklo opevněné sídliště u Jaroměřic v místě zvaném Hradisko (Kuncová a kol., 2011, s. 30). Pro další rozvoj byla důležitá obchodní cesta a kontakty s Římany. Na území Jaroměřic byl nalezen jediný žárový hrob v této oblasti (Nekuda a kol., 1997, s. 26 – 128).

Hradisko si udrželo svůj význam od doby kamenné až po středověk. V 16. století Jaroměřice hospodářsky i kulturně rostly. Gerhard Questenberk koupil Jaroměřice roku 1623. V roce 1631 v obci vypukl rozsáhlý požár, byl poškozen i zámek a kostel sv. Markéty (Nekuda a kol., 1997, s. 128 – 261). Gerhardovým dědicem byl jeho syn Jan Antonín, který začal s přestavbou Jaroměřic. V roce 1668 nechal postavit loretánskou kapli a pod ní rodinnou hrobku (Kuncová a kol., 2011, s. 42 – 43). Dalším nástupcem byl Jan

---

⁴ Město se nachází v Jaroměřické kotlině Jevišovické pahorkatiny na úpatí Českomoravské vrchoviny, v kraji Vysočina, v okrese Třebíč (Kuncová a kol., 2011, s. 8).

⁵ Boňov, Jaroměřice nad Rokytnou, Ohrazenice, Popovice, Příložany, Ratibořice a Vacenovice (Kuncová a kol., 2011, s. 8).

⁶ Text složil P. Ignati a Antotnín Ferdinand Dubraviov, hudbu zkomponoval František Václav Míča na žádost hraběte Jana Adama Questenberka. Autoři opery se nechali inspirovat pověstmi o vzniku města. Legenda praví, že v místě, kde jsou dnes Jaroměřice, ulovil kníže jelena. Místo si oblíbil natolik, že přikázal postavit město a hrad. Vše se událo na jaře, z čehož vyplynul název města (Plichta a kol., 1974, s. 11).

⁷ Počátek Jaroměřic patrně navazuje na staré sídliště na Hradisku. Někteří badatelé se domnívají, že na místě dnešního zámku byla dříve tvrz, ale jde pouze o nepodloženou hypotézu (Kuncová a kol., 2011, s. 32).

Adam Questenberk, který pokračoval s barokní přestavbou Jaroměřic; přestavba byla dokončena až dvacet let po jeho smrti. Jaroměřice jsou proslulé svojí hudební tradicí právě od dob Jana Adama (Plichta a kol., 1974, s. 21 – 133). V roce 1871 byla dokončena stavba železnice, díky nové trati se začal více rozvíjet průmysl a obchod (Kuncová a kol., 2011, s. 53 – 54). Během druhé světové války německé úřady potlačovaly jakýkoliv náznak odporu⁸. Zámek byl prodán říšskoněmeckým drahám a proměněn na jejich školu (Nekuda a kol., 1997, s. 329 – 335). Od sedmdesátých let dvacátého století se poměrně masivně rozvíjela infrastruktura města (Kuncová a kol., 2011, s. 69 – 72).

6. 2. Otokar Březina jako významná osobnost zkoumané lokality

Otokar Březina se narodil 13. září 1868 v Počátkách. Jeho otec byl švec Ignác Jebavý a matka služebná Kateřina Jebavá. Právě jméno Březiny bylo Václav Ignác Jebavý. Již jako dítě byl samotář, velkou zálibu našel v knihách, mimo jiné kreslil, psal básně a krátké povídky. V Počátkách chodil do obecné a měšťanské školy. V roce 1883 začal navštěvovat reálnou školu v Telči. První básnickou sbírku věnoval spolužákovi z měšťanské školy, druhou sbírkou byly Ohlasy duše, další sbírka Básně následovala po třech letech (Zika, 1970, s. 23 – 27).

Březina pod jménem Václav Jebavý přispíval svými fejetony do časopisů Orel a Orlice. V Telči poprvé zveřejnil epickou báseň Lékař, vydanou ve Vesně roku 1886; od této doby začal používat pseudonym Václav Danšovský. Během studia psal i lyrické básně, které ale neměly takovou úroveň jako básně epické. Březinovi se v Telči na studiích líbilo, měl zde i nejlepšího přítele Františka Bauera, se kterým zkomponovali několik skladeb, a napsal pro něj libreto k jeho opeře Masopust. Básník začal psát i realistické povídky. V roce 1887 Březinovi otiskli v časopise Orel noveletu Pan Šebestián Štětíčka tragickým hrdinou. Velká část básnickových prací z telčského období se nedochovala (Zika, 1970, s. 28 – 38).

Po maturitě začal učit na obecné škole v Jinošově. Našel zde klid pro studium knih a jazyků, zejména italštiny. V Praze roku 1888 skládal povinné kvalifikační zkoušky. V Jinošově strávil jeden rok, ale potkal zde básnířku Annu Pammrovou, narozenou

---

⁸ V září 1939 gestapo zatkl ředitele školy. K dalším problémům došlo v roce 1941, kdy na kostel někdo vyvěsíl československou vlajku a na chodník napsal „Ať žije prezident Beneš!“. Deset občanů bylo hned zatčeno a další následovali později (Nekuda a kol., 1997, s. 329 – 335).

27. června 1860 v Jinošově, s níž si kromě tříleté pauzy až do smrti psal, viděli se jen jednou v Jinošově a pak několikrát před básnickovou smrtí. Když se Březina dozvěděl o Annině svatbě, přestal jí psát a odmlčel se na tři roky, v té době vyšly jeho Tajemné dálky, ve který je báseň Vzpomínka věnovaná právě Anně (Zika, 1970, s. 39 – 48).

Nová Říše byla dalším místem, kde Březina učil. Žil zde od roku 1889 do roku 1901. Působení v Nové Říši bylo důležité pro jeho tvorbu, napsal tady pět básnických knih. Studoval zde knihy starých básníků a filosofů, které našel v klášteře, ale chtěl i nově vydané knihy, jež tam dostupné nebyly. Nové knihy mu proto posílali přátelé, takže mohl studovat i moderní literaturu. V roce 1890 v jednom týdnu zemřeli oba Březinovi rodiče. Tato událost měla vliv na jeho další tvorbu. V roce 1890 začal psát Román Eduarda Brunnera, který se však nedochoval, zřejmě to mělo být realistické dílo, stejně jako novela Protějšší okno. V těchto letech si Březina očividně uvědomil, že bude lepší věnovat se poezii, a prózu opustil, neboť se chtěl vyhnout konvenčním (a tudíž omezujícím) šablonám. K próze se vrátil v roce 1897, kdy napsal filosofickou esej. František Roháček redaktor brněnského časopisu Nivy, Březinovi umožnil psát příspěvky a je také autorem pseudonymu Otokar Březina, kterým nechal podepsat básně v roce 1892. V Nové Říši měl Březina klid a našel si zde jen několik přátel. Novoříšský klášter pro něj byl inspirativní a symbolicky ho zahrnoval do svojí tvorby⁹ (Zika, 1970, s. 49 – 61).

V srpnu roku 1901 se Březina přestěhoval do Jaroměřic, kam byl přeložen školskými úřady. Nastoupil jako učitel na jaroměřické dívčí měšťanské škole. Nejdříve bydlel v domě u Höferů. V části jeho bytu bylo později vybudováno knihkupectví Otokara Březiny. V roce 1913 se přestěhoval k Vlčkům, kde bydlel až do své smrti, nyní je tam Muzeum¹⁰ Otokara Březiny. V Jaroměřicích ustává Březinova hlavní básnická činnost, vydal

---

⁹ Z vrstevníků měl na Březinu největší vliv F. X. Šalda. Šalda určil termín moderního symbolismu, kterým se Březina zabýval. Tajemné dálky vyšly 12. dubna 1895 při časopisu Moderní revue. Po roce v květnu vychází druhá kniha Svítání na západě. Sbíрка Svítání na západě navazovala na Tajemné dálky, v knize byly také litografie Františka Bílka. Další vydanou sbírkou byla kniha Větry od pólů, vydaná 15. září 1897. Po dvouleté pauze vychází sbírka Stavitelé chrámu. Název knihy vymyslel, když se vracel z Prahy přes Kutnou Horu a obdivoval chrám sv. Barbory. Za další dva roky vydal poslední knihu nazvanou Ruce, a to nákladem a s využitím ilustrací přítele Františka Bílka. Po Březinově smrti vytvořil pomník postavený nad hrobem v Jaroměřicích a dal mu název Tvůrce a jeho Bolest (Kuncová a kol., 2011, s. 91).

¹⁰ Již v den pohřbu Březiny se jeho přátelé dohodli, že v domě bude muzeum. V roce 1930 zde byla odhalena pamětní deska (F. Bílek). Muzeum spravovala Společnost Otokara Březiny. Po druhé světové válce bylo muzeum odkoupeno městem a je v jeho vlastnictví dodnes. V 50. letech byla budova ve špatném stavu, tento stav trval až do devadesátých let. V roce 1993 bylo muzeum znovuotevřeno u příležitosti 125. výročí Březinova narození. V muzeu je zachovaný básníkův byt s jeho věcmi, přízemí slouží jako studijní knihovna. Muzeum využívá Společnost Otokara Březiny, která zde pořádá své akce (Ergensová, 2007).

jen třináct básní v časopisech. Roku 1919 byl jmenován čestným doktorem filosofie na Karlově univerzitě v Praze. V dopisech Anně Pammrové se několikrát zmínil, že chystá vydat šestou sbírku, ale nikdy k tomu nedošlo, dokonce později tvrdil, že pět knih tvoří uzavřený celek. Březina byl hodně sebekritický, skoro se všemi sbírkami byl nespokojen hned po jejich vytištění, část svých děl dokonce spálil. Rovněž psal esejistické meditace, které vytvořil převážně v Nové Říši, ale vydal je až v Jaroměřicích. V esejích často používá pojmy radosti, krásy, bolesti a lásky. Většina jednotlivých esejí byla zveřejněna až po Březinově smrti, stejně jako korespondence s Bílkem, Bauerem, Šaldou a Pammrovou. Otokar Březina zemřel 15. března 1929 v Jaroměřicích nad Rokytinou. V roce 1932 vznikla Společnost Otokara Březiny (SOB)¹¹ (Zejda, 2006, s. 69 – 84).

6. 3. Otokar Březina a současnost

V současnosti o odkaz Otokara Březiny pečuje SOB, která sídlí v Muzeu Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytinou. SOB pořádá v průběhu roku několik akcí; některé z nich jsou organizovány každoročně, např. *Novoroční setkání výboru a členů SOB*, jež se koná vždy v polovině ledna v Muzeu Otokara Březiny v Jaroměřicích, nebo *Pietní akt* v Jaroměřicích u hrobu Otokara Březiny (každoročně v březnu). Třetí pravidelnou akcí je *Výroční setkání členů SOB* v Jaroměřicích, které se koná v muzeu, ve škole i na hřbitově (Höfer, 2011, s. 20).

Další akce jsou nepravidelné, pro představu budou uvedeny události z roku 2011. V březnu proběhla na Základní škole Otokara Březiny v Jaroměřicích akce *Slovo – esej Otokara Březiny a další texty*, v dubnu se konal v knihovně Václava Havla v Praze přednáškový cyklus *Esej Slovo Otokara Březiny a Slovo o slově Václava Havla*, v říjnu se v Muzeu na Petrově v Brně uskutečnila akce *Vernisáž výstavy „Otokar Březina – život a dílo“*. Akce spojené s Březinou se nejčastěji konají v Jaroměřicích v muzeu, škole a na hřbitově (Höfer, 2011, s. 20).

SOB se ovšem věnuje i jiným aktivitám, pořádá a navštěvuje přednášky, výstavy a autorská čtení jiných autorů, např. *Výstava Františka Bílka* v Muzeu Otokara Březiny, *Autorské čtení Ludmily Klukanové* v Městské knihovně v Jihlavě (Höfer, 2011, s. 20).

---

¹¹ Po Březinově smrti byl založen Výbor pro uctění památky Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytinou, zásluhou výboru pak bylo o rok později otevřeno muzeum. SOB byla založena v roce 1932, ale již v roce 1949 byla zrušena (rozhodnutí OV KSČ v Moravských Budějovicích). Společnost byla obnovena až v roce 1990 zásluhou Ferdinanda Höfera, jenž se zasloužil o opravu a znovuotevření muzea. V dnešní době má Společnost kolem tří set členů (Ergensová, 2007).

7. Povědomí o Otokaru Březinovi, jeho díle a vlivu na vytváření lokální identity mezi obyvateli města Jaroměřice nad Rokytnou

Empirická část případové studie je zaměřena (vzhledem ke stanovenému cíli práce) na obyvatele obce a na utváření jejich lokální identity na základě vlivu básníka Otokara Březiny. Empirické šetření probíhalo v Jaroměřicích nad Rokytnou v pátek 27. 1. 2012. Bylo osloveno 15 ze 4 273 obyvatel obce (Kuncová a kol., 2011, s. 8). Semistandardizované rozhovory byly zapisovány do záznamových archů.

Dotazovaní byli rozděleni do třech kategorií: na reprezentanty mladší (15 – 30 let), střední (31 – 50 let) a starší věkové skupiny (nad 51 let). Každá věková skupina byla zastoupena pěti dotazovanými. Celkem bylo osloveno deset žen a pět mužů. Všichni dotazovaní bydlí v Jaroměřicích minimálně 15 let, ale většina z nich žije v Jaroměřicích již od narození. Dotazovaní byli oslovováni podle dvou základních kritérií, podle doby pobytu v Jaroměřicích a podle svého věku.

Tabulka 1: Charakteristika dotazovaných mladší věkové skupiny (15 – 30 let)

Dotazovaný	Pohlaví	Věk	Zaměstnání	Délka pobytu v Jaroměřicích
D1	žena	23	prodavačka	od narození
D2	žena	18	studentka	od narození
D3	žena	23	studentka	od narození
D4	muž	16	student	od narození
D5	žena	15	studentka	od narození

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 2: Charakteristika dotazovaných střední věkové skupiny (31 – 50 let)

Dotazovaný	Pohlaví	Věk	Zaměstnání	Délka pobytu v Jaroměřicích
D6	žena	47	prodavačka	20 let
D7	žena	46	kuchařka	od narození
D8	muž	35	zahradník	od narození
D9	žena	46	ekonomka	od narození
D10	muž	48	hlídač	od narození

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 3: Charakteristika dotazovaných starší věkové skupiny (nad 51 let)

Dotazovaný	Pohlaví	Věk	Zaměstnání	Délka pobytu v Jaroměřicích
D11	žena	58	kadeřnice	od narození
D12	žena	51	účetní	30 let
D13	žena	57	prodavačka	15 let
D14	muž	82	v důchodu	od narození
D15	muž	73	v důchodu	od narození

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem empirické části bakalářské práce bylo zjistit, jaký vliv má básník Otokar Březina na utváření jejich lokální identity. Účelem rozdělení dotazovaných podle věkových kategorií bylo zjistit, zda mají rozdílné věkové skupiny také rozdílné názory na sledovanou problematiku utváření lokální identity.

V následující části budou nejprve uvedeny výzkumné otázky, poté bude provedena analýza rozhovorů, tj. dat získaných terénním šetřením, a nakonec jejich interpretace.

7. 1. Výzkumné otázky

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytinou podle Vás známým, či neznámým městem?
  - a. Podle čeho tak usuzujete?
2. Jste na své město hrdí?
  - a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?
  - b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?
3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad Rokytinou?
4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytinou?
5. Znáte Otokara Březinu?
  - a. Pokud ano, co o něm víte?
6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?
  - a. Pokud ano, které akce to jsou?
  - b. Kde se tyto akce konají?

7. 2. Analýza dat

Tato část je zaměřena na jednotlivé odpovědi dotazovaných a jejich analýzu. Dále budou uváděna některá zjištění z dat terénního šetření, která jsou doložená přímými citacemi dotazovaných. Nejprve byly pokládány otázky identifikační, jako jsou věk a délka pobytu v Jaroměřicích, poté následovaly otázky týkající se názorů na město a jako poslední byly položeny otázky vztahující se přímo k Otokaru Březinovi. V následujících třech tabulkách (č. 4, č. 5, č. 6) jsou vyhodnocena data ze získaných rozhovorů.

Tabulka 4: Odpovědi dotazovaných mladší věkové skupiny 15 – 30 let

	D1	D2	D3	D4	D5
Znamé/Neznámé město	Znamé	Znamé	Znamé	Znamé	Znamé
Podle čeho tak usuzujete?	Festival	Zámek	Festival, zámek	Zámek	Park
Jste hrdí na JnR?	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Proč (ne)jste hrdí na JnR?	Významní lidé	Festival, škola	Škola, hezké město	Bydlím tu	Hezké město
Je mladší generace hrdá?	Ano	Ano	Nevím	Ano	Ano
Je starší generace hrdá?	Ano	Ano	Nevím	Ano	Ano
Změna bydliště?	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano
Významná osobnost	Březina, Questenberk, Míča	Míča	Březina	Březina	Divišová
Znáte Březinu?	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Co o něm víte?	Učitel, Václav Jebavý, hrob v JnR	Básník, učitel	Básník, muzeum	Učitel	Nic
Účast na akcích OB?	Už ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Které akce to jsou?				Přednášky	Výročí
Kde se konají				Ve škole	Ve škole

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 5: Odpovědi dotazovaných střední věkové skupiny 31 – 50 let

	D6	D7	D8	D9	D10
Znamé/Neznámé město	Znamé	Znamé	Znamé	Znamé	Znamé
Podle čeho tak usuzujete?	Zámek, Březina	Zámek	Kulturní památky, významné osobnosti	Zámek, festival, Březina	Historie, Opera
Jste hrdí na JnR?	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano
Proč (ne)jste hrdí na JnR?	Zámek, Březina	Krásné město	Současný stav	Narodila jsem se zde	Narodil jsem se zde
Je mladší generace hrdá?	Ne	Ne	Ano	Zatím ne	Zatím ne
Je starší generace hrdá?	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano
Změna bydliště?	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Významná osobnost	Březina, Höfer	Březina	Březina Míča	Questenberk, Míča, Březina, Kapinus, Höfer	Březina, Kapinus, Míča, Questenberk, Höfer
Znáte Březinu?	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Co o něm víte?	Učitel, zemřel zde, hrob	Básník	Básník, učitel	Básník, učitel	Básník, učitel
Účast na akcích OB?	Ne	Ne	Občas	Ano	Občas
Které akce to jsou?			Výročí	Přednášky, autorské čtení, básníci, Lukavský	Výročí
Kde se konají			Hřbitov, kostel	Ve škole	Hřbitov, kostel

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 6: Odpovědi dotazovaných starší věkové skupiny nad 51 let

	D11	D12	D13	D14	D15
Znamé/Neznámé město	Znamé	Znamé	Neznámé	Znamé	Znamé
Podle čeho tak usuzujete?	Zámek, kultura	Míča, opera	Nic tu není	Opera, Březina	Historie, Questenberg, Březina, opera
Jste hrdí na JnR?	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Proč (ne)jste hrdí na JnR?	Současný stav	Nevím	Chybí kultura	Kostel, zámek	Hezké město
Je mladší generace hrdá?	Nevím	Nevím	Ne	Ne	Nevím
Je starší generace hrdá?	Nevím	Nevím	Ne	Ano	Nevím
Změna bydliště?	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne
Významná osobnost	Březina, Míča Questenberg	Březina, Míča	Březina, Míča	Höfer, Kapinus	Kapinus, Březina
Znáte Březinu?	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Co o něm víte?	Učitel, zemřel tu, muzeum	Básník	Učitel, básník, muzeum	Škola, SOB	Učitel, básník, hrob
Účast na akcích OB?	Ne	Ne	Ne	Ne	Občas
Které akce to jsou?				Sám na hřbitov	Výročí, vzpomínkové akce
Kde se konají					Ve škole

Zdroj: vlastní zpracování

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytinou podle Vás známým, či neznámým městem?

Všichni dotazovaní, až na D13, odpověděli, že jsou Jaroměřice známým městem. Dotazovaná D9 uvedla „Jaroměřice jsou určitě známým městem, vždyť je zde zámek a kostel, básník Březina má jistě také zásluhu na důležitosti města“.

a. Podle čeho tak usuzujete?

Podle mladší věkové skupiny proslavil Jaroměřice hlavně zámek a Mezinárodní hudební festival Petra Dvorského (viz tabulka č. 4). Dotazovaná D5 uvedla, že jsou Jaroměřice známé hlavně díky zámeckému parku, a dále zdůvodnila: „*V zámeckém parku se pořádá hodně akcí, například různé festivaly*“.

Dotazovaní střední věkové skupiny nejčastěji uvádějí, že jsou Jaroměřice známé díky zámku (D6, D7, D9). Druhou nejčastější odpovědí bylo (D6, D9), že Jaroměřice proslavil hlavně Otokar Březina. Jako další faktory uvedli kulturní památky (D8), historii města (D10), první uvedení opery v českých zemích (D10), Mezinárodní hudební festival Petra Dvorského (D9) a významné osobnosti Jaroměřic (D8).

Pro starší věkovou skupinu byla obvyklá odpověď, že jsou Jaroměřice známé kvůli první opeře, tuto možnost uvedli tři dotazovaní (D12, D14, D15). Druhou nejčastější odpovědí bylo, že o proslavení města se zasadil Otokar Březina (D14, D15). Další odpovědi jako historie (D15), kultura a zámek (D11), Jan Adam Questenberk (D15) a František Václav Míča (D12) se vyskytly vždy jen jednou.

Dotazovaná D13, podle níž jsou Jaroměřice neznámým městem, uvedla: „*Jaroměřice určitě známé nejsou, nic tu není; mladí lidé, nemají, kam by se šli bavit, není tu divadlo ani kino, prostě nic*“.

2. Jste na své město hrdí?

Všichni zástupci mladší věkové skupiny odpověděli, že jsou na své město hrdí (viz tabulka č. 4). U střední věkové skupiny se vyskytnul jen jeden dotazovaný D8, který uvedl, že na své město hrdý není. Ovšem u starší věkové skupiny se vyskytly již tři negativní odpovědi, ze starší věkové skupiny byli tedy hrdí jen dva dotazovaní (D14, D15).

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Zástupci mladší věkové skupiny, kteří uvedli, že jsou hrdí na své město pak, jako důvod svého postoje nejčastěji uváděli, že žijí v hezkém městě (D3, D5), dalším nejčastějším důvodem bylo, že je ve městě dobrá základní škola (D2, D3), kterou navštěvují žáci i z okolních obcí. Dotazovaná D2 konkrétně uvedla: „*Jsem hrdá hlavně na naši základní školu, sama jsem do ní chodila, a proto vím, že sem jezdí děti z celého okolí*“. Další odpovědi, které se vyskytly vždy v odpovědích jen jednou, jsou důvody, že zde dotazovaný bydlí (D4), že v Jaroměřicích působili významní lidé (D1), a festival Petra Dvorského (D2).

U střední věkové skupiny bylo nejčastější odpovědí, že jsou hrdí na své město, protože se zde narodili (D9, D10). Další odpovědi, které uváděly jako důvod hrdosti Otokara Březinu a zámek (D6), vlastní pomoc v pořádání městských kulturních akcí (D7), se vyskytly jen jednou.

Dotazovaný D8 ze střední věkové skupiny, který uvedl, že na Jaroměřice hrdý není, zmínil jako důvod současný stav města a politickou situaci. „*Je tady hodně komunistů a zastupitelstvo by se mělo lépe starat o město*“.

Zástupci starší věkové skupiny, kteří uvedli, že jsou hrdí na své město pak, jako důvod svého postoje uvádějí, že Jaroměřice jsou hezkým městem (D15), že je zde kostel a zámek (D14).

Tři dotazovaní ze starší věkové skupiny, kteří na Jaroměřice nejsou hrdí, zdůvodnili svůj negativní názor tím, že nejsou hrdí na současný stav města (D11) a že v něm není dostatečné množství kulturních institucí (D13). Dotazovaná D12 nedovedla zdůvodnit, proč na své město není hrdá, konkrétně uvedla: „*Na město hrdá nejsem, ale nedokážu to zdůvodnit, žiju tady a určitě nemám být na co hrdá*“.

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Dotazovaní z mladší věkové skupiny uvedli (viz tabulka č. 4), že mladší i starší generace je hrdá na Jaroměřice, jen dotazovaná D3 uvedla: „*To je zcela individuální, a proto si netroufám odpovědět*“.

Dotazovaní ze střední věkové skupiny se zařazují do starší generace, je to patrné z odpovědí na to, zda jsou oni sami hrdí na město a zda je starší nebo mladší generace na město hrdá. Důvodem může být jejich věk, který směřuje k horní hranici věkové skupiny. Dotazované (D6, D7) ze střední věkové skupiny odpověděly, že mladší generace na město hrdá není, ale starší generace ano. Naopak dotazovaný D8 téže věkové skupiny uvedl, že mladší generace je na město hrdá, ale starší už ne. Tento dotazovaný prohlásil, že on sám na město hrdý není. Další dotazovaní (D9, D10) odpověděli, že mladší generace zatím ještě není hrdá na Jaroměřice, ale že si to časem uvědomí. Zároveň konstatovali, že starší generace je hrdá na své město.

Zástupci starší věkové skupiny se ve třech případech shodli (D11, D12, D15), že na tuto otázku nedovedou odpovědět, neboť názory a postoje mladší nebo starší generace neznají, dotazovaný D15 uvedl, že nikoho z mladší generace ani nezná. Dotazovaná D13

uvedla, že mladší generace hrdá není, ale není hrdá ani generace starší, sama také hrdost na Jaroměřice necítí; doslova řekla: „*Myslím si, že na Jaroměřice nemůže být nikdo hrdý a je jedno, z jaké je generace*“. Poslední dotazovaný D14 tvrdil, že mladší generace není hrdá, ale starší ano.

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad Rokytnou?

Mladší dotazovaní (viz tabulka č. 4) deklarovali, že již někdy o změně bydliště uvažovali a že v budoucnu se možná z Jaroměřic odstěhují, nejčastějším důvodem bylo studium a práce, ovšem kdyby našli pracovní uplatnění v Jaroměřicích, o stěhování by neuvažovali. Dotazovaná D3 uvedla, že nikdy o změně bydliště neuvažovala a že by chtěla i v budoucnu v Jaroměřicích bydlet.

Tři dotazovaní střední věkové skupiny (D6, D7, D8) o změně nikdy neuvažovali, zejména proto, že zde mají rodinu a dům. Dva dotazovaní (D9, D10) o přestěhování z Jaroměřic uvažovali hned několikrát, dovedly je k tomu různé životní situace.

Čtyři dotazovaní (viz tabulka č. 6) ze starší věkové skupiny nikdy neuvažovali o tom, že se z Jaroměřic odstěhují. Dotazovaná D13 o změně bydliště uvažovala z důvodu studia.

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytnou?

Tři dotazovaní (D1, D3, D4) z mladší věkové skupiny jmenovali jako významnou osobnost Jaroměřic Otokara Březinu, dvě (D1, D2) Františka Václava Míču, jedna (D1) Jana Adama Questenberka a dotazovaná D5 Annu Divišovou, která nyní v Jaroměřicích provozuje pohostinství.

Všichni ze střední věkové skupiny vnímají jako významnou osobnost Březinu (viz tabulka č. 5), tři dotazovaní (D8, D9, D10) uvedli také Františka Václava Míču, další tři (D6, D9, D10) Ferdinanda Höfera, další dva (D9, D10) potom Jana Adama Questenberka a učitele Josefa Kapinuse (1900 – 1968).

Čtyři dotazovaní (D11, D12, D13, D14) z nejstarší věkové skupiny za významnou osobnost považují Březinu. Tři dotazovaní (D11, D12, D13) uvedli Františka Václava Míču, další dva (D14, D15) Josefa Kapinuse. Dotazovaná D11 odpověděla, že významnou osobností je také Jan Adam Questenberk. Dotazovaný D14, který neoznačil Březinu jako významnou osobnost, odpověděl, že mezi známé osobnosti patřili Josef Kapinus a Ferdinand Höfer.

5. Znáte Otokara Březinu?

Všichni dotazovaní se jednoznačně shodli, že všichni Otokara Březinu znají (viz tabulka č. 4, č. 5, č. 6).

c. Pokud ano, co o něm víte?

U mladé věkové skupiny (viz tabulka č. 4) byly nejčastější odpovědi, že byl učitelem na zdejší škole a že byl básníkem. Mezi další odpovědi patřilo Muzeum Otokara Březiny v Jaroměřicích (D3). Dotazovaná D1 uvedla, že Březina byl v Jaroměřicích pohřben a že jeho vlastní jméno bylo Václav Jebavý. Dotazovaná D5 sice odpověděla, že Březinu zná, ale nic o něm nevěděla, odpověděla: „*Březinovo jméno znám, ale teď si o něm nic konkrétního nemůžu vybavit*“.

U střední věkové skupiny (viz tabulka č. 5) převládaly odpovědi, že Březina byl básník a učitel. Dotazovaná D6 dále uvedla, že Březina v Jaroměřicích zemřel a je zde pohřben.

Nejstarší věková skupina vnímala Březinu hlavně jako učitele a básníka (viz tabulka č. 6). Dále věděli, že má v Jaroměřicích muzeum a je zde pohřbený. Dotazovaný D14 uvedl, že se po něm jmenuje základní škola a že v Jaroměřicích sídlí Společnost Otokara Březiny.

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Dvě dotazované (D2, D3) se akcí neúčastní, dotazovaná D1 uvedla, že akcí se dříve účastnila, když zde chodila na základní školu, ale nyní už ne. Další dva dotazovaní (D4, D5) se akcí účastní.

Ze střední věkové skupiny se pravidelně účastní akcí jen jedna dotazovaná (D9), dva občas (D8, D10) a další dvě vůbec (D6, D7). Dotazovaná D6 uvedla: „*Někdy bych se akcí ráda účastnila, ale není na to čas; když přijdu z práce domů, tak se mi už nikam nechce chodit*“.

Zástupci starší věkové skupiny se akcí téměř neúčastní; čtyři dotazovaní (D11, D12, D13, D14) uvedli, že se akcí vůbec neúčastní, a jen jeden (D15) se účastní občas. Nejčastěji dopovídali, že se akcí neúčastní, protože nemají čas.

d. Pokud ano, které akce to jsou?

Dotazovaný D4 se účastní přednášek Společnosti Otokara Březiny, které se konají několikrát do roka. Dotazovaná D5 navštěvuje výroční akce, které také pořádá Společnost Otokara Březiny.

Dotazovaní ze střední věkové skupiny, kteří se akcí účastní jen občas, většinou chodí na výroční akce (viz tabulka č. 5). Dotazovaná D9, která se akcí účastní, pravidelně navštěvuje přednášky, autorské čtení, a též akce spojené i s jinými autory a významnými osobnostmi, jako byl například herec Radovan Lukavský.

Jediný dotazovaný ze starší věkové skupiny (D15), který se účastní akcí, navštěvuje výroční a vzpomínkové shromáždění. Dotazovaný D14 ze starší věkové skupiny sice uvedl, že se akcí spojených s Březinou neúčastní, ale dále uvedl: „*Vždy když jdu na hřbitov, položím květiny na Březinův hrob a chvíli u něj postojím a zavzpomínám si*“.

e. Kde se tyto akce konají?

Dotazovaní z mladší věkové skupiny chodí na akce, které se výhradně konají ve škole, dotazovaná D5 navštěvuje školu posledním rokem, dotazovaný D4 do školy sice již nechodí, ale akcí se stále rád účastní.

Dotazovaní ze střední věkové skupiny (D8, D10), kteří se kulturních událostí účastní jen občas, nejčastěji chodí na akce pořádané na hřbitově a v kostele. Dotazovaná D9, která se účastní akcí pravidelně, chodí nejčastěji do školy a často také pořizuje z těchto událostí fotografie.

Jediný reprezentant starší věkové skupiny (D15), který se akcí účastní občas, chodí převážně na shromáždění pořádaná ve škole.

7. 3. Interpretace dat

V této podkapitole jsou srovnávány podobnosti a odlišnosti postojů tří rozdílných věkových skupin pro to, aby bylo možné zhodnotit, zda se jejich názory o utváření lokální identity a Otokara Březiny v závislosti na věku liší. Jak již bylo zmíněno, dotazovaní byli podle věku rozděleni do tří kategorií na mladší, střední a starší věkovou skupinu.

Dotazovaní všech věkových skupin si myslí, že jsou Jaroměřice známým městem, jen dotazovaná D13 ze starší věkové skupiny odpověděla, že Jaroměřice známé nejsou; důvodem bylo: „*Ve městě nic není, mladí lidé, nemají, kam by se šli bavit, není tu ani divadlo, ani kino, prostě nic*“; ze stejné příčiny není hrdá na své město. Uvedená dotazovaná proto uvažovala o změně bydliště, a to dokonce několikrát. Žádných akcí ve městě se neúčastní, ať už se jedná o akce spojené s Březinou, nebo nikoli. Dotazovaná

je s městem celkově nespokojena, proto s ním necítí žádnou sounáležitost. Kromě tohoto postoje se bez ohledu na věk dotazovaní na odpovědi shodli.

V odpovědích na další otázku, proč jsou podle nich Jaroměřice známé, byl ovšem již věkový rozdíl zřetelný. Mladší věková skupina nejčastěji uváděla, že Jaroměřice jsou známé díky zámku a festivalu; osobnost Otokara Březiny ovšem nezmínil ani jeden z nich. Střední věková skupina byla také toho názoru, že Jaroměřice nejvíce proslavuje zámek, ovšem festival zmínil už jen jeden dotazovaný (D9). Otokara Březinu v odpovědích označili dotazovaní (D6, D9). Oproti tomu starší věková skupina festival nezmínila ani jednou a zámek pouze jednou (D11), Březina byl zmíněn taktéž dvakrát (D14, D15). Naopak nejčastější odpovědí starší věkové skupiny bylo, že jsou Jaroměřice známé díky první opeře a Františku Václavu Míčovi; tato odpověď se u mladší věkové skupiny nevyskytla vůbec. Z daných odpovědí je zřejmé, že festival je významnější pro příslušníky mladší věkové skupiny, starší si naopak zakládají na tradicích, jež sahají dále do minulosti.

U otázky, zda jsou dotazovaní hrdí na své město, se ukázalo, že s rostoucím věkem přibývalo lidí, kteří hrdí na své město nejsou. Všichni z mladší věkové skupiny uvedli, že hrdí jsou. Ze střední věkové skupiny nebyl na své město hrdý jen jeden člověk (D8) a ze starší nebyli hrdí již tři lidé (D11, D12, D13). Důvodem může být fakt, že mladší věková skupina ještě nedokáže dostatečně posoudit, na co hrdá má být a na co ne, vliv může mít i častý názor starší věkové skupiny, že lepší léta již byla a nic dobrého jejich město nečeká. Dotazovaný D14, který nebyl hrdý, uvedl: *„Jaroměřice nejsou již, co bývaly, je zde plno nových lidí, kteří se zde nenarodili, a proto nemají k Jaroměřicím takový vztah jako původní obyvatelé.“* Nejčastějším důvodem, proč hrdí nejsou, byl současný stav Jaroměřic; dotazovaní uváděli zejména politickou situaci nebo nedostatečnou vybavenost obce. Další neshody vznikly v odpovědích na otázku, zda je mladší a starší generace hrdá na město. Zatímco podle mladší věkové skupiny jsou na město hrdí všichni a nezáleží na věku, u střední věkové skupiny převládal názor, že mladší generace ještě nemůže být na své město hrdá, protože si to plně neuvědomuje, ale jistě dospěje do věku, kdy hrdá bude. Dotazovaný D8 si naopak myslel, že mladší generace hrdá je, ale starší ne. Jeho názor byl podobný názorům starší věkové skupiny, jejíž příslušníci se stydí za současný stav Jaroměřic. Starší věková skupina většinou odpovídala, že nedokáže posoudit, zda jsou jiní lidé hrdí na město, nebo ne. Dotazovaný D14 uvedl, že mladší generace hrdá není, ale starší hrdá je, zdůvodnil to takto: *„Dnešní*

mladí lidé si ničeho neváží, tudíž ani místa, ve kterém žijí. Ale starší lidé, kteří tu prožili celý svůj život, si místa považují a jsou na něj hrdí“.

V názoru na případnou změnu bydliště lze pozorovat rozdílnosti mezi věkovými skupinami; čím byli dotazovaní mladší, tím více přemýšleli o změně bydliště, zejména z pracovních nebo studijních důvodů. Dotazovaní (D9, D10) ze střední věkové skupiny, kteří uvažovali o přestěhování, k tomuto postoji došli spíše kvůli bydlení, protože oba jsou v Jaroměřicích zaměstnání, a práce tudíž není primárním faktorem. Dotazovaná D9 uvedla: *„V Jaroměřicích se mi vždy moc líbilo, ale když jsme prodávali dům, tak jsme se dívali po bydlení i v okolí. Po ukončení střední školy jsem také uvažovala, jestli se nepřestěhovat za práci do většího města, ale nakonec jsem zde vždy práci sehnala“.*

Když měli dotazovaní jmenovat významnou osobnost města, jmenovali většinou Otokara Březinu, bez ohledu na věk, ale uváděli i další osobnosti (viz tabulka č. 4, č. 5, č. 6) Březina se ovšem v odpovědích vyskytoval nejčastěji. Z toho vyplývá, že O. Březinu znají všichni, nejčastěji ho vnímají jako učitele, až poté jako básníka, což jednoznačně ukazuje na jeho úlohu v lokálním dění a což také ukazuje na utváření lokální identity. Dotazovaní také dokázali spojit O. Březinovu osobnost se školou, muzeem a hřbitovem. Jen dotazovaná D5 z mladší věkové skupiny nebyla schopna o Březinovi nic říct, doplnila to takto: *„Březinovo jméno znám, ale teď si o něm nic konkrétního nemůžu vybavit“.*

Na uchování Březinova odkazu má velké zásluhy škola a Společnost Otokara Březiny, neboť většina lidí, kteří se účastní akcí spojených s Březinou, nejčastěji chodí na akce pořádané Společností Otokara Březiny do školy. V tomto ohledu nehraje muzeum významnou roli, mimo jiné i z důvodu prostor menších, než má k dispozici škola. Celkem osm lidí se akcí neúčastní, jen tři dotazovaní pravidelně (D4, D5, D9), z nich se dotazovaná D5 akcí účastní v rámci výuky na škole. Zato starší věková skupina se akcí neúčastní téměř vůbec; jako důvody uvedli, že jdou raději sami k hrobu, zavzpomínají nebo si příležitostně přečtou něco z Březinovy tvorby. Naopak mladší věková skupina se akcí účastní jen z toho důvodu, že se konají ve škole.

Z výše uvedeného je možné usoudit, že Březinův odkaz pro současnost a budoucnost nejvíce udržují příslušníci střední věkové skupiny. Mezi nejoblíbenější akce spojené s Otokarem Březinou patří výroční setkání konaná ve škole. Zástupci tří generací se v některých otázkách výrazně liší, ale povědomí o Březinovi jakožto významné osobnosti Jaroměřic mají všechny věkové skupiny stejné.

8. Závěr

Hlavním tématem celé práce je lokální identita, zejména její utváření na základě odkazu významné osobnosti, která v daném městě působila. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí; první část je teoretická, druhá praktická. Práce je případovou studií založenou na kvalitativním výzkumu. Případová studie se zabývá městem Jaroměřice nad Rokytinou. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak odkaz významné osobnosti Otokara Březiny ovlivňuje utváření lokální identity obyvatel města Jaroměřice nad Rokytinou.

Po úvodu a stanovení cíle práce byla vypracována teoretická část, jež se skládá ze čtyř kapitol. První kapitola *Vymezení teoretického rámce a charakteristika základních pojmů zkoumané problematiky* se zabývá shrnutím základních teoretických pojmů potřebných k celkovému pochopení práce; tyto pojmy se vzájemně ovlivňují. Vysvětleny jsou pojmy kultura, identita a lokální identita, lokální společenství, potenciál a rozvoj. Druhá kapitola *Kultura jako součást potenciálu lokálního rozvoje* se zabývá termínem kultura, jenž je dosazen do kontextu kulturního dědictví konkrétní lokality. Potenciál obce může být vytvářen jednak kulturním dědictvím, jednak též lokální identitou, proto se další (třetí) kapitola *Problematika a utváření (lokální a regionální) identity* zabývá právě identitou, zejména identitou lokální. Poslední kapitola teoretické části *Otokar Březina jako významná osobnost města Jaroměřice nad Rokytinou* se soustřeďuje na krátké shrnutí historie města, důležitých událostí v životě Březiny a jeho současný odkaz.

Empirická část je rozpracována v kapitole *Povědomí o Otokaru Březinovi, jeho díle a vlivu na vytváření lokální identity mezi obyvateli města Jaroměřice nad Rokytinou*, v této části jsou analyzována data získaná při semistandardizovaném interview.

Patnáct dotazovaných reprezentovalo tři věkové kategorie, mladší, střední a starší. Všichni dotazovaní věděli, kdo byl Otokar Březina, a znali o něm základní fakta, ale převažovala odpověď, že Březina byl učitelem, na čemž je možné sledovat utváření identity, neboť na celostátní i národní úrovni je Březina znám spíše jako básník než jako učitel. Březina je rozhodně vnímán jako faktor, který ovlivňuje kulturní rozvoj a identitu obyvatel města. Dotazovaný D14 konstatoval: „Vždy když jdu na hřbitov, položím květiny na Březinův hrob a chvíli u něj postojím a zavzpomínám si“. Za významnou osobnost města ho označili téměř všichni dotazovaní. Faktem ale zůstává, že naprostá většina dotazovaných se akcí spojených s Březinovým jménem neúčastní, takže se na rozvíjení Březinova odkazu dále nepodílí. Tento fakt může být dán procesem metropolizace, který sice ulehčuje fungování globalizace,

ale zároveň narušuje historické systémy regionální identity. Když je společnost zapojena do metropolizace a globálního systému velkou měrou, její vyhlídky na přetrvání lokální identity se zmenšují. O postavení lokálního společenství bude rozhodovat stupeň ochrany skupinové identity a míra otevřenosti vnějším kulturám a sociálním hodnotám (Szczepański, Śliz, 2011, s. 5 – 7). V Jaroměřicích se zachování a dalšímu rozvoji Březinova odkazu věnuje Společnost Otokara Březiny. Což si uvědomuje většina ze všech věkových skupin dotazovaných, zejména implicitně prostřednictvím Muzea Otokara Březiny.

Dotazovaní, kteří si mysleli, že jsou Jaroměřice známé město, si to mysleli spíše kvůli hmotnému kulturnímu dědictví než kvůli Březinovi. S přibývajícím věkem ovšem častěji uváděli, že jsou Jaroměřice známé díky Březinovi. Dále se dotazovaní různého věku neshodovali na tom, zda jsou oni sami hrdí na město a jestli jsou hrdé mladší a starší generace. Překvapivě byla mladší věková skupina na město hrdější než ta starší a celkově byli mladší lidé s městem spokojenější. Většina dotazovaných nikdy neuvažovala o změně bydliště a ti, kteří o změně uvažovali, chtěli bydlet stále blízko Jaroměřic. Právě vztah k místu je dán regionální identitou, kterou popisuje Szczepański a Śliz (viz kapitola č. 5). Regionální identita je podmíněna mírou individuální identifikace s územím. Pro budování identifikace s územím je důležitý vztah k dějinám a historii regionu, případně možnost(i) ztotožnění se s místními „hrdiny“ nebo s historickými organizacemi k danému regionu příslušejícími (Szczepański, Śliz, 2011, s. 3 – 4).

Věkové skupiny se také lišily v míře své osobní účasti na akcích spojených s Březinou, mladší lidé se akcí účastní častěji; důvodem může být fakt, že některé akce probíhají v rámci výuky na zdejší základní škole, ale také to, že mladší lidé jsou hrdí na to, kde žijí, a chtějí se tedy dozvědět zajímavé věci o Březinovi a tím uchovávat jeho odkaz, což zpětně podporuje i lokální kulturní identitu a její mezigenerační předávání.

Odkaz Otokara Březiny jako významné osobnosti působí na utváření lokální identity obyvatel města Jaroměřice nad Rokytnou, ale jsou zde i jiné faktory, které na utváření lokální identity působí (zámek, opera, festival atd.). Obyvatelé města mají povědomí o základních faktech Březinova života. Dotazovaní byli ve většině případů rádi, že žijí v tomto městě, jež je pro ně důležité.

Utváření lokální identity je složitá problematika, kterou pro její komplexnost a rozsah není možné zachytit, což nebylo ani úkolem této práce, která se snažila porozumět (alespoň částečně) mechanismu, kterým je utvářena. Tento cíl práce splněn byl. Dané problematice bych se chtěla dále podrobněji věnovat i ve své diplomové práci.

9. Seznam literatury

- BERGER, Peter Ludwig, LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality: Pojednání o sociologii vědění*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 214 s. ISBN 80-85959-46-1.
- DAMBORSKÝ, Milan. *Prostorový rozvoj*. In *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. 11 – 12 s. ISBN 978-80-7201-699-0.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1993. 374 s. ISBN 80-7066-822-9.
- DRULÁK, Petr a kol. *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 255 s. ISBN 978-80-7367-385-7.
- GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.
- GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
- HEŘMANOVÁ, Eva, PATOČKA, Jiří. *Lokální a regionální kultura v České republice: Kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008. 199 s. ISBN 978-80-7357-347-8.

- HUDEČKOVÁ, Helena, ZAGATA, Lukáš. *Sociologie a její aplikace ve veřejné správě*. 1. vyd. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. 153 s. ISBN 978-80-213-1637-9.
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 285 s. ISBN 80-7178-535-0.
- KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. 204 s. Studijní texty; sv. 2. ISBN 80-86429-39-3.
- KUNCOVÁ, Jana a kol. *Jaroměřice nad Rokytnou: Místní části a spádové obce*. Moravské Budějovice: Vendy atelier, 2011. 114 s.
- LEE, Jo a kol. *Networking: Social Capital and Identities in European Rural Development*. *Sociologia Ruralis*, 45 (4), 2005. pp. 269 – 283 s. ISSN 0038-0199.
- MAJEROVÁ, Věra, MAJER, Emerich. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství – část I*. 1. vyd. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2006. 156 s. ISBN 80-213-0507X.
- MATĚJŮ, Martin. *Potenciál sociokulturní*. In *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. 815 s. 2sv. ISBN 80-7184-311-3.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Identita*. In *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. 414 – 415 s. 2 sv. ISBN 80-7184-311-3.
- NEKUDA, Vladimír a kol. *Moravskobudějovicko, Jemnicko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1997. 863 s. Vlastivěda moravská; sv. 65. ISBN 80-85048-75-2.
- NOSÁL, Igor a kol. *Mozaika v re-konstrukci: formování sociálních identit v současné střední Evropě*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003. 235 s. Sborníky; sv. 17. ISBN 80-210-3306-1.

PLICHTA, Alois a kol. *O životě a umění: Listy z jaroměřické kroniky 1700–1752*. 1. vyd. V Jaroměřicích nad Rokytnou: Místní osvětová beseda ve spolupráci s Musejním spolkem v Brně, 1974. 514 s.

SEKOT, Aleš. *Sociologie v kostce*. Brno: Paido, 2002. 142 s. ISBN 80–7315-021–2.

SOUKUP, Václav a kol. *Sociální a kulturní antropologie*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. 157 s. Sociologické pojmosloví; sv. 3. ISBN 80–901424-1–9.

ŠINDLÁŘOVÁ, Jana. *Otázky regionální identity*. Praha: Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství, In: *Zemědělská ekonomika* č. 48, 2002. 263 – 268 s. ISSN 0139570X.

ZEJDA, Radovan. *Jaroměřice nad Rokytnou kulturní*. 1. vyd. Třebíč: Akcent, 2006. 2 sv. 245 s. Edice Vysočiny. ISBN 80–7268-374–8.

ZEMÁNEK, Lukáš. *Lokální kultura v životě našeho venkova*. In *Geografie na cestách poznání: Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka*. V Praze: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2003. 124 – 149 s. ISBN 80–86561-10–0.

ZIKA, Josef. *Otokar Březina*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1970. 293 s.

9. 1. Internetové zdroje

ERGENSOVÁ, Zora. *Muzeum Otokara Březiny* [online]. Jaroměřice nad Rokytnou: Společnost Otokara Březiny, 2007. [cit. 2011–11-17]. Dostupné z WWW: <http://www.otokarbrezina.cz/content/view/2/17/>.

ERGENSOVÁ, Zora. *Společnost Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou* [online]. Jaroměřice nad Rokytnou: Společnost Otokara Březiny, 2007. [cit. 2011-11-17]. Dostupné z WWW: <http://www.otokarbrezina.cz/content/view/1/2/>.

HÖFER, Jiří a kol. *Bulletin Společnosti Otokara Březiny, 55, Jaroměřice nad Rokytnou, březen 2011* [online]. Jaroměřice nad Rokytnou: Společnost Otokara Březiny, 2011. 27 s. (PDF). [cit. 2012-01-30]. Dostupné z WWW: http://www.otokarbrezina.cz/component/option,com_docman.

SZCZEPAŃSKI, Marek Stanisław, ŚLIZ, Anna. *Mezi místem a prostorem* [online], 2011. 1 – 7 s. (PDF) [cit. 2011-10-15]. Dostupné z WWW: http://www.interreg.uni.opole.pl/biblioteka/docs/SzczepanskiSliz_cz.pdf.

ŠAFR, Jiří. *Funkce kulturního kapitálu* [online], Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Socioweb, Sociologický webzín, 2007. [cit. 2011-10-18]. Dostupné z WWW: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=304&lst=106>.

10. Přílohy

Rozhovory (1-15)

D2, žena, 18 let, studentka, od narození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytinou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Zámek

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Festival, škola

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Ano, ano

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokytinou?

Ano

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytinou?

Miča

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Básník, učitel

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ne

a. Pokud ano, které akce to jsou?

b. Kde se tyto akce konají?

D1, žena, 23 let, prodavačka, od narození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytinou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Festival

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Významní lidé

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Ano, ano

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokytinou? Ano

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytinou?

Březina, Questenberk, Miča

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Učitel, Václav Jebový, hrob v Jaroměřicích

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Už ne

a. Pokud ano, které akce to jsou?

b. Kde se tyto akce konají?

D4, muž, 16 let, student, od narození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytnou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Zámek

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Bydlištěm

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Ano ano

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokytnou?

Ano

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytnou?

Březina

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

učitel

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ano

a. Pokud ano, které akce to jsou?

Přednášky

b. Kde se tyto akce konají?

ve škole

D3, žena, 23 let, studentka, od narození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytnou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Festival, zámek

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

škola, hezke město

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Nevim, nevím

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokytnou?

Ne

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytnou?

Březina

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Básník, muzem

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ne

a. Pokud ano, které akce to jsou?

b. Kde se tyto akce konají?

D6, žena, 44 let, prodávavka, 201et

1. Jsou Jaroměřice nad Rokýtnou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Zámek, Březina

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Zámek, Březina

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Ne, ano

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokýtnou? Ne

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokýtnou?

Březina, Hófer

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Učitel, zemřel zde, hrob

6. Účastnité se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ne

a. Pokud ano, které akce to jsou?

b. Kde se tyto akce konají?

D5, žena, 15 let, studentka, od narození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokýtnou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Park

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Hezké město

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Ano, ano

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokýtnou? Ano

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokýtnou?

Divišová

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Nic

6. Účastnité se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ano

a. Pokud ano, které akce to jsou?

Výročí

b. Kde se tyto akce konají?

Ve škole

D8 muž, 35 let, zahradník, odnarození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytinou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Ku turní památky, významné osobnosti

2. Jste na své město hrdí?

Ne

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Současný stav

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Ano, ne

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokytinou? Ne

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytinou?

Březina, Hliva

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Básník, učitel

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Občas

a. Pokud ano, které akce to jsou?

Výročí

b. Kde se tyto akce konají?

Hřbitov, kostel

D7 žena, 46 let, kuchyňka, odnarození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytinou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Zámek

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Krásné město

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Ne, ano

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokytinou? Ne

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytinou?

Březina

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Básník

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ne

a. Pokud ano, které akce to jsou?

b. Kde se tyto akce konají?

Díků můžu, 48 let hlídač, od narození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytinou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Historie opera

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Navodil jsem se zde

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Zatím ne, ano

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokytinou? Ano

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytinou?

Březina, Kopinus, Míča, Questenberk, Höfer

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Básevník, učitel

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

občas

a. Pokud ano, které akce to jsou?

Výročí

b. Kde se tyto akce konají?

Hřbitov, kostel

Dyžena, 46 let, ekonomka, od narození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytinou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Zámek, festival, Březina

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Navodila jsem se zde

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Zatím ne, ano

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokytinou? Ano

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytinou?

Questenberk, Míča, Březina, Kopinus, Höfer

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Básevník, učitel

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ano

a. Pokud ano, které akce to jsou?

Přednášky, autorské čtení, básníci, Lukavský

b. Kde se tyto akce konají?

Ve škole

D 12, žena, 51 let, učitelka, 30 let

D 11, žena, 58 let, kadeřnice, od narození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytnou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Hřbitov, opera

2. Jste na své město hrdí?

Ne

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Nevim

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Nevim, nevim

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokytnou? Ne

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytnou?

Březina, Hřba

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Báseník

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ne

a. Pokud ano, které akce to jsou?

b. Kde se tyto akce konají?

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytnou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Zámek, kulturní

2. Jste na své město hrdí?

Ne

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Současný stav

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Nevim, nevim

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad

Rokytnou? Ne

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytnou?

Březina, Hřba, Questenberk

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

učitel, zemědělec, muzeum

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ne

a. Pokud ano, které akce to jsou?

b. Kde se tyto akce konají?

D14, muž, 82 let, vděchodlu, odnarození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytinou podle Vás známým, či neznámým městem?

Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Opera, Březina

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Kostel, zámek

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Ne, ano

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad Rokytinou?

Ne

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytinou?

Höfer, Kapinus

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Škola, SOB

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ne

a. Pokud ano, které akce to jsou?

Sám nahřbitov

b. Kde se tyto akce konají?

D13, žena, 54 let, prodavačka, 15 let

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytinou podle Vás známým, či neznámým městem?

Neznámé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Nic tu není

2. Jste na své město hrdí?

Ne

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Chybí kultura

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Ne, ne

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad Rokytinou?

Ano

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytinou?

Březina, Míča

5. Znáte Otokara Březinu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Učitel, básník, muzeum

6. Účastníte se akcí spojených se jménem Otokara Březiny?

Ne

a. Pokud ano, které akce to jsou?

b. Kde se tyto akce konají?

D15, muž, 43 let, vdovek, odnavození

1. Jsou Jaroměřice nad Rokytnou podle Vás známým, či neznámým městem?
Známé

a. Podle čeho tak usuzujete?

Historie, Avestenberk, Brežina, Opera

2. Jste na své město hrdí?

Ano

a. Jaký je důvod Vašeho postoje (proč jste / nejste na své město hrdí)?

Hezké město

b. Je mladší, resp. starší, generace hrdá na své město? Z čeho tak usuzujete?

Neumím, neumím

3. Přemýšlel/a jste někdy o změně trvalého bydliště, o stěhování z Jaroměřic nad Rokytnou?

Ne

4. Dokážete jmenovat nějakou významnou osobnost Jaroměřic nad Rokytnou?

Kaplanus Brežina

5. Znáte Otokara Březínu?

Ano

a. Pokud ano, co o něm víte?

Učitel, básník, hrob

6. Účastnili se akcí spojených se jménem Otokara Březíny?

Občas

a. Pokud ano, které akce to jsou?

Výročí, vzpomínkové akce

b. Kde se tyto akce konají?

Ve škole